

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **M. S.**,

wobec którego umorzono postępowanie o wykroczenie z art. 98 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i in., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 stycznia 2023 r., kwestii dopuszczalności kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle, od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 25 sierpnia 2021 r., sygn. akt II Ka 218/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Jaśle z dnia 6 maja 2021 r., sygn. akt. II K 697/19, na podstawie art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 110 § 1 k.p.s.w.

p o s t a n o w i ł:

1. pozostawić kasację bez rozpoznania;
2. zwolnić oskarżyciela posiłkowego – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle, od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa;
3. zasądzić od oskarżyciela posiłkowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle, na rzecz M. S. kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów związanych za sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na kasację przez obrońcę z wyboru ustanowionego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

M. S. został oskarżony o to, że w okresie od maja 2000 r. do października 2018 r. w J. oraz S. pow. J., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru jako właściciel firmy „S.” z siedzibą w S. i wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, uporczywie naruszył prawa zatrudnionych w tej firmie pracowników wynikające ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych w ten sposób, że nie dopełnił ustawowego obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G. w łącznej kwocie 535.919,51 złotych, doprowadzając w ten sposób do zadłużenia wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, czym działał na szkodę pracowników wymienionych w opisie czynu zabronionego oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle, tj. o przestępstwo z art. 218 § 1a k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 6 maja 2021 r., sygn. akt II K 697/19, Sąd Rejonowy w Jaśle uznał M. S. za winnego popełnienia zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu z tym, że przyjął, iż łączna kwota nieopłaconych składek wyniosła 566.907,44 zł oraz przyjął, że czyn ten stanowi „wykroczenia dwukrotnie z art. 98 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i art. 193 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych” i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. w związku z art. 45 § 1 k.w. umorzył postępowanie z uwagi na przedawnienie orzekania, a kosztami w tym zakresie obciążył Skarb Państwa oraz zasądził na rzecz M. S. koszty zastępstwa adwokackiego w kwocie 1872 zł.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle. W apelacji skarżący podniósł zarzuty obrazy prawa materialnego, dążąc do wykazania, że zachowanie M. S. stanowiło przestępstwo, a nie wykroczenie i wniósł o uznanie go za winnego występku z art. 218 § 1a k.k. i art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i wymierzenie odpowiedniej kary, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 25 sierpnia 2021 r., sygn. akt II Ka 218/21, zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy (pkt I), kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciążono Skarb Państwa (pkt II) oraz zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz M. S. zwrot kosztów obrony w postępowaniu odwoławczym (pkt III).

Kasację od powyższego wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle. Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące naruszenie prawa, tj.:

„- art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nierozważenie i nieustosunkowanie się przez Sąd Okręgowy w Krośnie do wszystkich zarzutów zawartych w apelacji,

- art. 437 § 1 k.p.k. poprzez utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy zachodziły podstawy do jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, gdyż wykładania przepisów prawa materialnego zwłaszcza art. 218 § 1a k.k. dokonana przez Sąd I instancji była oczywiście błędna, co w apelacji konsekwentnie podnosił oskarżyciel posiłkowy,

- a które to uchybienia miały istotny wpływ na treść wyroku.” Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Rejonowej w Jaśle wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

W piśmie zatytułowanym „stanowisko oskarżonego” obrońca M. S. wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie na rzecz M. S. od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego kasacja okazała się niedopuszczalna, dlatego też Sąd Najwyższy pozostawił ją bez rozpoznania.

Pomimo tego, że akt oskarżenia został wniesiony o przestępstwo z art. 218 § 1a k.k., już Sąd Rejonowy zakwalifikował czyn zarzucany oskarżonemu jako „wykroczenia dwukrotnie z art. 98 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998

r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i art. 193 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych". Taka kwalifikacja prawna została zaakceptowana również przez Sąd odwoławczy, który utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji.

W toku tego postępowania, na ostatnim terminie rozprawy przez Sądem I instancji w dniu 6 maja 2021 r., Sąd Rejonowy uprzedził strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu z przestępstwa na wykroczenie (k. 1846v). W tym samym dniu Sąd Rejonowy wydał wyrok (k. 1848), kwalifikując czyn M. S. jako wykroczenie. Nastąpiła zatem konwersja postępowania karnego w postępowanie wykroczeniowe. Zgodnie z art. 400 § 1 k.p.k., jeżeli po rozpoczęciu przewodu sądowego ujawni się, że czyn oskarżonego stanowi wykroczenie, sąd, nie przekazując sprawy właściwemu sądowi, rozpoznaje ją w tym samym składzie, stosując w dalszym jej toku przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Powyższa okoliczność determinuje niedopuszczalność kasacji, albowiem w postępowaniu wykroczeniowym stronom nie przysługuje prawo do wniesienia kasacji, które zostało ograniczone wyłącznie do podmiotów szczególnych: Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich, zaś w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych także Zastępcy Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych, a w sprawach naruszenia praw dziecka także Rzecznika Praw Dziecka.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie wskazuje się, że "sprawą o wykroczenie" w rozumieniu art. 110 § 1 k.p.s.w. jest nie tylko sprawa, którą od początku prowadzono w postępowaniu uregulowanym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, ale także sprawa wszczęta w trybie przepisów postępowania karnego, jeżeli sąd pierwszej instancji w oparciu o art. 400 k.p.k., uznał za wykroczenie czyn zarzucany oskarżonemu jako przestępstwo, a orzeczenia tego nie skarżono lub sąd odwoławczy, wskazany w przepisach Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, podzielił takie stanowisko oraz sprawa rozpoznawana w postępowaniu karnym, w której dopiero sąd drugiej instancji, rozpoznając środek odwoławczy od orzeczenia w sprawie o przestępstwo,

uznał w orzeczeniu kończącym postępowanie czyn, którego ono dotyczyło, za wykroczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2003 r., IV KK 94/03, OSNKW 2004, z. 2, poz. 16; zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2021 r., II KZ 7/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2014 r., V KK 322/14; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., V KK 49/07). Jest to pogląd trafny. Wobec tego niniejsze postępowanie dotyczy „sprawy o wykroczenie” w rozumieniu art. 110 § 1 k.p.s.w. To z kolei powoduje, że kasacja wniesiona przez stronę – oskarżyciela posiłkowego, została wniesiona przez osobę nieuprawnioną. Jako taka jest niedopuszczalna, a więc podlega pozostawieniu bez rozpoznania na podstawie art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k.

Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych postępowania kasacyjnego z punktu 2, w tej specyficznej sytuacji procesowej, uzasadnia art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 121 § 1 k.p.s.w.

Natomiast obciążenie oskarżyciela posiłkowego kosztami ustanowienia przez M. S. obrońcy z wyboru w postępowaniu kasacyjnym i złożenia przez tego obrońcę odpowiedzi na kasację wynika z art. 121 § 1 k.p.s.w. w zw. z art. 637 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek obrońcy oskarżonego o zasądzenie kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru zawarty w odpowiedzi na kasację. Na rzecz M. S. zasądzono od oskarżyciela posiłkowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle, kwotę 720 zł. Kwota ta wynika z § 11 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2022, poz. 1813). Z uwagi na brak określenia stawki wynagrodzenia za sporządzenie tzw. odpowiedzi na kasację, respektując brzmienie § 20 ww. rozporządzenia, zastosowanie w tej sytuacji znajduje powołany wyżej przepis § 11 ust. 4 pkt 2 tego rozporządzenia, określający stawki minimalne przewidziane dla czynności, m.in. sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dni: 22 marca 2021 r., IV KK 574/20; 26 czerwca 2019 r., IV KK 372/18).

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

